

Islamic Republic of Iran and International System: Challenges and Solutions

Yahya Fozi*

Mohammad Mahmoudikia**

Abstract

Given the continuing challenge in the relationships between Iran and the centers of power in the international system, especially the United States, this study seeks to answer the question of what are the fundamental elements that shape and perpetuate this challenging situation in Iran-international relations? For this purpose, using the thematic analysis method, the existing literature was examined and all existing works in the field of research, such as books, articles and doctoral thesis, were examined, which according to three indicators of subjectivity and thematic relationship, the scientific validity of the authors as well as the scientific validity of the place of publication, 17 research works were selected and studied.

The findings of this study indicate that the basic components of the challenge situation producer are the three areas of discourse, actions and the challenge management; Among these, That discourses, and in particular the opposition of the two American hegemonic discourses, to the discourse of anti-domination resistance by the Islamic Revolution's discourse, are among the most important factors in this

* Professor of Political Science, Institute of Humanities and Cultural Studies (Corresponding Author), fozi@ihcs.ac.ir

** Assistant professor at research institute for imam khomeini and islamic revolution, mahmoodikia@ri-khomeini.ac.ir

Date received: 03/11/2020, Date of acceptance: 02/05/2021

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

challenge. It is possible to manage this challenge at the superficial levels with challenge management models in order to reduce threats and increase opportunities.

Keywords: Islamic Republic of Iran, International System, Challenge, Strategy, Content Analysis

جمهوری اسلامی ایران و نظام بین الملل:

چرایی چالش‌ها و راهبردها

یحیی فوزی*

محمد محمودی کیا**

چکیده

با توجه به تداوم وضعیت چالش در روابط ایران و کانون‌های قدرت در نظام بین‌الملل به‌ویژه آمریکا، تحقیقات و پژوهش‌های متعدد و گسترده‌ای در خصوص تبیین وضعیت ایران و نظام بین‌الملل وجود دارد که این حجم انبوه از تحلیل‌ها ضرورت یک فرا مطالعه و یک پارچه‌سازی برای رسیدن به هسته مشترک آنها و الزامی می‌سازد و این پژوهش به دنبال ترکیب یافته‌های قبلی و نگاهی جدید و جامع‌تر به این چالش می‌باشد و سوال اصلی در این پژوهش به این قرار است که پدیده وضعیت چالشی نظام بین‌الملل با ایران دریافته‌های پژوهشی پژوهشگران ایران چگونه بازنمایی شده است؟ برای پاسخ به این سوال، این با رویکردی لایه‌ای به پدیده چالش مذکور و بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون به بررسی ادبیات موجود پرداخته و کلیه آثار موجود در حوزه موضوعی تحقیق اعم از کتاب، مقاله و رساله دکتری مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های این پژوهش حکایت از آن دارد که مولفه‌های بنیادین تولیدکننده وضعیت چالش عبارتند از سه حوزه گفتمان‌ها، اقدامات و مدیریت چالش‌ها؛ که گفتمانها و به صورت خاص تقابل دوگفتمان

* استاد علوم سیاسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)،

fozi@ihcs.ac.ir

** استادیار گروه اندیشه سیاسی در اسلام، پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی، تهران، ایران،

mahmoodikia@ri-khomeini.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۳، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۲

Copyright © 2018, This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose.

سلطه طلبانه آمریکایی با گفتمان مقاومت ضد سلطه از سوی گفتمان انقلاب اسلامی از مهم‌ترین عوامل این چالش بحساب می‌آیند بر این اساس، مبتنی بر این یافته‌ها هرچند امکان مدیریت این چالش در سطوح روئین و با الگوهای مدیریت چالش در راستای کاهش تهدیدات و افزایش فرصتها وجود دارد. اما، آینده چالش بین‌المللی ایران به دلیل ظرفیت تقابل گفتمانی تداوم خواهد یافت.

کلیدواژه‌ها: جمهوری اسلامی ایران، نظام بین‌الملل، چالش، راه‌کار، تحلیل مضمون

۱. مقدمه و بیان مسئله

چالش‌ها در سیاست خارجی ایران بعنوان یک واقعیت سیاسی، در چهار دهه گذشته تداوم داشته که مصادیق آنرا می‌توان در مواردی همچون: نوع مواجهه کشورهای قدرتمند نظام بین‌الملل و مجامع بین‌المللی با انقلاب ایران، موضوع سفارت آمریکا در تهران، فشارهای بین‌المللی در دوران جنگ ایران و عراق، موضوع چالش برانگیز پیوستن ایران به کنوانسیون‌ها بین‌المللی و انتقادات از ارزشها و نرم‌های حاکم بر نظام بین‌الملل همچون حقوق بشر، بحث انرژی هسته‌ای، تحریم اقتصادی گسترده ایران، نوع روابط با کشورهای غربی و آمریکا، تاثیر پذیری روابط و ایجاد ائتلاف با کشورهای منطقه از روابط با قدرت‌های بزرگ و مشاهده کرد. که این چالشها و با روی کار آمدن ترامپ در آمریکا و خروج از برجام و تحریم همه جانبه ایران تشدید شد که این اقدام آمریکا، تبعیت بخش مهمی از کشورها را بهمراه داشت و این کشور با استفاده از ابزارهای مذکور و قدرت بلامنازع خود در این نظام، تحریم و فشار بر ایران را تشدید کرده است و به شکل دستوری با کشورهای دیگر برای پیروی از این تحریم‌ها برخورد می‌کند. که تداوم این روند تهدیدی جدی برای امنیت و توسعه کشور شد. با توجه به مباحث مذکور، سوال از چرایی تداوم این چالشها و آینده آن مسئله جدی برای ایران امروز است. که برای فهم و تبیین چرایی تداوم این روند چالشی، محققان مختلف تلاش کرده اند به صورتبندی مسئله با رویکردهای مختلفی پردازند. و در این راستا تحقیقات و پژوهش‌های متعدد و گسترده‌ای در خصوص تبیین وضعیت ایران و نظام بین‌الملل انجام شده که هر کدام با نگاهی متفاوت به بررسی یکی از جوانب و یا مؤلفه‌های تأثیرگذار در پیدایش وضعیت چالش همچون تاکید بر کارگزاران، ساختارها و یا گفتمان‌ها می‌پردازند. که این حجم انبوه از تحلیل‌ها

ضرورت یک فرا مطالعه و یکپارچه سازی برای رسیدن به هسته مشترک آنها و را الزامی می‌سازد تا بتوان مبتنی بر این فهم جامع، شناخت اجماعی و جماعی از این چالش را به دست آورد و راهکارهای مناسب برای چگونگی مدیریت و حل آن ارائه داد. ولذا این پژوهش بدنبال ترکیب یافته های قبلی و نگاهی جدید و جامعتر به این چالش می باشد و سوال اصلی در این پژوهش به این قرار است که پدیده وضعیت چالشی نظام بین‌الملل با ایران دریافته های پژوهشی پژوهشگران ایران چگونه بازنمایی شده است؟ برای پاسخ به این سوال، این پژوهش می‌کوشد تا ضمن شناسایی و بررسی پژوهش‌های موجود، و ترکیب آنها در یک شبکه مضمونی به فهم جامعتری از پدیده مورد نظر برسد و چشم انداز و راهبردهای برون رفت از آن را ترسیم کند.

۲. رویکرد و روش پژوهش

رویکرد این پژوهش تحلیل لایه ای است که متعلق به سنت آینده‌پژوهی انتقادی است. اصولاً در حوزه علوم انسانی پدیده ها عمدتاً لایه های مختلفی را دارا می باشند و لذا برای شناخت جامع آنها نیازمند تحلیل لایه ای هستیم. در این رویکرد برای تبیین و تحلیل واقعیات موجود نیازمند تحلیل لایه‌های مختلف مؤثر بر آن است و تلاش می‌کند صورت‌بندی جدیدی از واقعیت‌ها و روندهای موجود بر این اساس سطوح مختلف آن واقعیت ارائه دهد (Inayatullah, 2004: 17).

روش پژوهش انتخاب شده برای این پژوهش و تحلیل داده ها روش تحلیل مضمون است. تحلیل مضمون روشی است که هم برای بیان واقعیت و هم برای تبیین آن به کار می‌رود. البته به دلیل ماهیت تفسیری تحلیل مضمون، باید به روایی و پایایی آن بیش‌تر توجه شود و به همین دلیل تحلیل مضمون در مقایسه با سایر روش‌های کیفی، دقت و زمان بیش‌تری طلب می‌کند. اگر چه انعطاف‌پذیری، مزیت تحلیل مجموعه است اما می‌تواند باشد. زیرا رهنمودهای خاصی برای تحلیل‌های سطح بالاتر عرضه نمی‌کند؛ از این رو پژوهش‌گر اغلب ناچار از خودش تصمیم بگیرد که بر چه چیزی در داده‌ها تمرکز کند. تحلیل مضمون به روش‌های گوناگونی قابل اجرا و استفاده است. در تحلیل مضمون چهار روش «قالب مضامین»، «تحلیل مقایسه‌ای»، «ماتریس مضامین» و «شبکه مضامین»

مرسوم است (عابدی جعفری، ۱۳۹۰: ۱۷۲)، که در این پژوهش از شیوه چهارم یعنی شبکه مضامین استفاده شده است.

شبکه مضامین (*Thematic Network*) روش مناسبی در تحلیل مضمون است که «آتراید-استیرلینگ» (*Attride-Stirling*) آن را توسعه داده‌اند. شبکه مضامین بر اساس روندی مشخص، صدق قضایای پدیده را از متن بیرون می‌کشد (مضامین پایه)؛ سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تلخیص آنها، به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر دست پیدا می‌کند. مضامین، مضامین سازمان‌دهنده گفته می‌شود. در گام سوم این مضامین عالی در قالب فرامقولات محوری گنجانده شده و به صورت مضامین حاکم بر کل متن در می‌آیند و سپس این مضامین به صورت نقشه‌های شبکه تارنما، رسم و مضامین برجسته هریک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود. برخلاف روش قالب مضامین، شبکه‌های مضامین به صورت گرافیکی و شبیه تارنما نشان داده می‌شوند تا تصور وجود هرگونه سلسله مراتب در میان آنها از بین برود، باعث شناوری مضامین شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید شود. در این نوع تحلیل، سعی بر این است که از مضامین پایه‌ای که آشکار و مصرح هستند به سوی مضامین انتزاعی‌تر و کلی‌تر حرکت می‌شود تا به مضمون (یا مضامین) اصلی متن دست پیدا کنیم.

۳. تحلیل ابعاد چالش

اگر مولفه‌های نظام بین‌الملل را در سه مولفه دولت-ملت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و قواعد و نرم‌های بین‌المللی خلاصه کنیم، مطالعه تحولات سیاست خارجی ایران طی چهاردهه گذشته نشان می‌دهد که باید گفت که ابعاد چالشی که بعنوان چالش ایران با نظام بین‌الملل خوانده می‌شود در عرصه دولت‌ها، عمدتاً چالش بین ایران و آمریکا و در عرصه مولفه‌های دیگر چالش در دو حوزه هسته‌ای و حقوق بشر بوده است که در توضیح این بحث می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

در تحلیل ابعاد چالش در سطح اول یعنی روابط ایران با دولت‌های عضو نظام بین‌الملل می‌توان گفت روابط جمهوری اسلامی ایران طی چهاردهه گذشته روابط متعارف و در حال گسترشی با عمده کشورهای متوسط و کوچک داشته است و چالش مستمر و غیرمتعارفی را شاهد نبوده ایم. و برخی چالش‌های مقطعی نیز امری گذرا و موقتی بوده که با

مدیریت معمولاً حل شده یا قابل حل بوده است. عبارت دیگر روابط خارجی ایران تحکیم و تقویت روابط با کشورهای مختلف براساس ایجاد رابطه‌ای برابر و فارغ از سلطه‌طلبی بوده است. روابط ایران با کشورهای مسلمان غیرعرب منطقه در این سال‌ها عمدتاً در عرصه اقتصادی و برخی همکاری‌های سیاسی تداوم یافت. روابط با کشورهای عربی نیز علیرغم برخی اختلافات و تنش‌ها همواره قابل مدیریت بوده و به چالشی ممتد تبدیل نشده است. روابط با پاکستان و ترکیه و افغانستان و کشورهای جدا شده از شوروی در سال‌ها پس از جنگ عمدتاً مبتنی بر گسترش روابط اقتصادی بود. همکاری‌های سیاسی و فرهنگ نقش کم‌رنگ‌تری را ایفا می‌کرد. روابط با کشورهای شرق آسیا مانند مالزی و اندونزی به خصوص در سال‌های بعد از جنگ نسبتاً گسترش یافت و وضعیت مطلوب‌تری داشت. و ایران همواره تلاش کرده تا روابط با کشورهای کوچک و متوسط غیرمسلمان را گسترش دهد و در این راستا با تقویت روابط خود با کشورهای غیرمتعهد کوشید در آفریقا و آمریکای لاتین مانند ونزوئلا و بولیوی و... روابط خود را گسترش دهد. که این وضعیت روند غالب در روابط ایران با اکثریت کشورهای عضو نظام بین‌الملل بوده است.

در روابط ایران با دولت‌های بزرگ نیز علیرغم برخی تنش‌ها ایران روابط متعارفی با دولت‌های اروپایی و چین و روسیه داشته است. ولذا می‌توان گفت که در عرصه دولت‌ها چالش اصلی ایران با دولت آمریکا بوده است اما بدلیل قدرت و جایگاه آن کشور، این سطح از چالش از بیشترین اهمیت برخوردار است و تأثیر خود را بر عرصه دیگر چالش‌ها نیز برجای گذارده است. و آن را جوهره واقعی چالش موسوم به چالش ایران و نظام بین‌المللی باید دانست که چالش بین ایران و قدرت حاکم بر رأس نظام بین‌الملل موجود است.

سطح دوم ابعاد چالش یعنی چالش با سازمانها و مجامع بین‌المللی نیز تنها در برخی موضوعات مشهود است اما فضای حاکم بر رابطه ایران با این سازمانها عمدتاً مبتنی بر تعامل و همکاری بوده است و مورد مهم را می‌توان موضوع هسته‌ای ایران دانست که در تعامل ایران با شورای امنیت سازمان ملل و آژانس بین‌المللی اتمی در خصوص موضوع فناوری هسته‌ای ایران می‌توان این چالش را مشاهده کرد. که طی دوده‌ه اخیر تشدید شده است به طوری که آنان مکرر با اظهار نگرانی از اشاعه سلاح‌های هسته‌ای و تهدید

صلح و امنیت موجود در منطقه و جهان تلاش می کنند از عدم دستیابی ایران به سلاح هسته ای مطمئن شوند و ایران هم طی سالهای گذشته و در مذاکرات مختلف و در نهایت در قالب برجام تلاش نمود به این نگرانی ها خاتمه دهد. اما بعد از برجام و با خروج آمریکا، این روند دچار مشکل شد و چالش هسته ای تبدیل به چالش بین المللی ایران و آمریکا گردید.

سومین سطح چالش که از سطح اول محدودتر است چالش با برخی هنجارهای مسلط بر نظام بین المللی و بصورت خاص چالش در موضوع حقوق بشر است و طرفهای مقابل ایران عمدتاً کشورهای اروپائی و آمریکایی می باشند ولذا دامنه و حیطه آن محدودتر از چالش پیشین است و همه اعضاء شورای امنیت را در بر نمی گیرد هر چند شورای حقوق بشر سازمان ملل اعضای دیگر نیز دارد که می تواند فضا سازی گسترده ای علیه ایران با ادعای نقض حقوق بشر ایجاد کند و تا کنون نیز براین اساس تحریم هائی را علیه ایران شکل داده است.

۴. تحلیل مضمون یافته های پژوهشی پیرامون چرایی تداوم چالش های مذکور

همان طور که بیان شد تحقیقات و پژوهش های متعدد و گسترده ای در خصوص تبیین وضعیت ایران و نظام بین الملل انجام شده. که این حجم انبوه از تحلیل ها ضرورت یک فرا مطالعه و یکپارچه سازی برای رسیدن به هسته مشترک آنها و را الزامی می سازد و در این پژوهش برای این منظور کلیه آثار پژوهشی مرتبط اعم از کتاب، پایان نامه، رساله و نیز مقاله از پایگاه های نمایه سازی تخصصی همچون خانه کتاب، ایران داک، پرتال جامع علوم انسانی، نورمگز، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و مگیران مورد شناسایی قرار گرفت که بر اساس سه شاخص میزان سنخیت و ارتباط موضوعی، اعتبار علمی نویسندگان، و نیز اعتبار علمی محل نشر (نشریات علمی پژوهشی و یا انتشارات تخصصی)، غربال گردید و در نهایت ۱۷ اثر پژوهشی شامل کتاب، رساله مقطع دکتری و مقاله در خصوص چرایی چالش های نظام بین الملل با جمهوری اسلامی ایران، انتخاب شد و مضامین پایه ای، سازمان دهنده و فراگیر آن استخراج و مبتنی بر آن، شبکه مضامین مربوطه طراحی گردید که نتایج و یافته ها به شرح زیر است:

جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل: ... (یحیی فوزی و محمد محمودی کیا) ۱۴۹

جدول ۱. فهرست مقالات و کتب منتشره حول موضوع پژوهش
(در این جدول، کتاب‌ها با کد B، مقالات با کد A و رساله‌ها با کد T مشخص شده‌اند.)

کد	عنوان کتاب/مقاله	نویسنده	محل نشر	سال نشر/دفاع
A1	ایران و نظام بین‌الملل	محمود سریع‌القلم	فرهنگ توسعه	۱۳۷۳
A2	نظام بین‌الملل و جمهوری اسلامی ایران	سیدحسین امین	نامه پژوهش	۱۳۷۸
A3	انقلاب اسلامی ایران و نظام بین‌الملل	اصغر افتخاری، محمدرضا دهشیری و محمدرضا مجیدی	اندیشه انقلاب اسلامی	۱۳۸۱
A4	انقلاب اسلامی، نظام بین‌الملل و نظریه انتقادی	عنایت‌الله یزدانی، داریوش قاسمی و صفی‌الله شاه قلعه	دانش سیاسی	۱۳۹۰
A5	سیاست خارجی ایران و نظام بین‌الملل کنونی	سیده‌ مهدی حسینی	اطلاعات سیاسی و اقتصادی	۱۳۸۵
A6	انقلاب اسلامی ایران و بازتاب آن بر نظام بین‌الملل	محمدباقر خرمشاد	اندیشه سیاسی در اسلام	۱۳۹۷
A7	انقلاب اسلامی ایران و نظام اقتصاد سیاسی بین‌المللی جدید	ابوذر فتاحی‌زاده، اشرف امینی و سیدمجتبی تقوی‌نژاد	تحقیقات سیاسی و بین‌المللی	۱۳۸۹
A8	انقلاب اسلامی ایران و نظام بین‌الملل موشکافی در طیف همسویی تا تعامل	عباس ملکی	مطالعات انقلاب اسلامی	۱۳۸۴
A9	ساختار نظام بین‌الملل و چگونگی برخورد با قدرت هسته‌ای ایران و رژیم صهیونیستی	جلال ترکاشوند و بهرام مرادی	مدیریت نظامی	۱۳۹۰
A10	انقلاب اسلامی و نظام بین‌الملل و آینده غرب	مصطفی ملکوتیان	مطالعات انقلاب اسلامی	۱۳۸۹
A11	انقلاب اسلامی ایران و تحولات نظام بین‌الملل؛ از نظریه تا عمل	غلامرضا کریمی	اندیشه سیاسی در اسلام	۱۳۹۷
A12	انقلاب اسلامی و صورت‌بندی گفتمان قدرت در نظام بین‌الملل	سیدجلال دهقانی فیروزآبادی و علیرضا اسماعیلی مازگر	مطالعات انقلاب اسلامی	۱۳۹۵
B1	آینده نظام بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران	منوچهر محمدی	انتشارات وزارت امور خارجه	۱۳۹۰
B2	چارچوبی تحلیلی برای بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران	روح‌الله رضانی	نشر نی	۱۳۹۴

۱۳۸۶	انتشارات کمال ایمان	محمد ستوده	تحولات نظام بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران	B3
۱۳۹۷	دانشگاه یاسوج	سید احمد موسوی	عوامل مؤثر بر نوع تعامل و تقابل ایران با ساختار نظام بین‌الملل (بررسی دوره قاجار، پهلوی و جمهوری اسلامی)	T1
۱۳۸۷	دانشگاه تهران	مهدی حسینی متین	ساختار نظام بین‌الملل و سیاست خارجی آمریکا نسبت به جمهوری اسلامی ایران پس از جنگ سرد	T2

جدول ۲. تحلیل مضمون

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه‌ای	کد مقاله / کتاب
- تأکید بر فهم غیرواقعی بینانه از روابط قدرت در نظام بین‌الملل	- عدم برخورد واقع‌بینانه با ماهیت پیچیده نظام قدرت بین‌الملل - پیچیده بودن نظام بین‌الملل و عدم ابتنا آن بر اخلاق	A1
- ضعف دیپلماسی	- عدم برخورداری از زبان دیپلماتیک برای تعامل مؤثر با جهان	
- عدم انسجام سیاست‌گذاری در ایران	- ضعف ارتباط سیاست خارجی با سیاست داخلی در ایران	
- تفاوت ارزش‌های انقلاب اسلامی و نظام بین‌الملل	- نظام ایرانی نظامی دین‌باور و ارزش‌محور است، در نتیجه با نظام بین‌الملل که مشروعیت خود را از دین و اخلاق دینی کسب نمی‌کند، از درون در تضاد و تقابل است. - تفکر هم‌نوایی دین و سیاست، در تقابل با اندیشه سکولاریسم غرب قرار دارد.	A2
- تفاوت در اهداف غایی	- آرمان برپایی امت اسلامی به عنوان هدف غایی اندیشه سیاسی اسلامی در تقابل با آرمان جهانی شدن غرب است.	
- برخورد دوگانه غرب با ایران	- وجود برخی معیارهای دوگانه در زمینه حقوق بشر موجب بروز چالش در روابط فی‌ما بین ایران و غرب شده است.	
- حمایت ایران از جنبش‌های اسلامی	- حمایت ایران از جنبش‌های رهایی‌بخش موجب طرح اتهام حمایت از تروریسم را فراهم کرده است.	
- اقدامات خصمانه غرب علیه ایران	- غرب در تلاش است تا بهره‌گیری از فشارهای دیپلماتیک و رسانه‌ای، نظام دینی حاکم بر ایران را ناکارآمد نشان دهد و از همین رو، بحران مشروعیت را برای جمهوری اسلامی ایران ایجاد نماید.	A3
- تلاش غرب برای جلوگیری از ظهور قدرت‌های هژمون مستقل	- قدرت‌های هژمون تمایل بسیاری دارند تا هرگونه مانعی در مسیر پیشینه‌سازی قدرت خود را در منطقه از میان بردارند.	

جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل: ... (یحیی فوزی و محمد محمودی کیا) ۱۵۱

در منطقه		
- تفاوت در نظام باورها و ارزش‌ها	- لیبرال دموکراسی غرب در تقابل با ایدئولوژی اسلامی دارد. این تقابل عرصه جدی‌ای از چالش میان ایران و نظام بین‌الملل را شکل می‌دهد.	
- تلاش ایران برای تغییر در ارزش‌های نظام بین‌الملل	- انقلاب اسلامی ساختار و کارکرد نظام بین‌الملل را به چالش طلبیده و در پی جایگزین ساختن حقیقت، اخلاق و دیانت در ساختار نظام بین‌الملل است.	A4
- ایدئولوژیک بودن سیاست خارجی ایران	- رویکرد سیاست خارجی ایران بیش از آنکه بر تحولات محیط بین‌الملل استوار باشد، از ضرورت‌های ایدئولوژیک مایه می‌گیرد.	A5
- اقدامات خصمانه کشورهای غربی علیه ایران	- حضور قدرت‌های متخاصم در منطقه خاورمیانه موجب تحدید کنش سیاست خارجی ایران شده است.	
- تهدید پنداری غرب از ایران	- پروژه اسلام‌هراسی، ایران‌هراسی و شیعه‌هراسی نظام‌مند و مستمر موجب بروز چالش برای کنش سیاست خارجی ایران شده است.	
- ضعف دستگاه دیپلماسی کشور	- عدم کارایی نظام دیوانی کشور موجب بروز برخی از چالش‌های شده است. - دستگاه دیپلماسی کشور برای عینیت‌بخشی به نظم مطلوب از نظر ذهنی آمادگی لازم را ندارد.	A6
- اقدامات خصمانه غرب علیه ایران	- خروج ایران از اردوگاه غرب در پی پیروزی انقلاب اسلامی که در نتیجه آن غرب تلاش می‌کند وضعیت را تا حد ممکن به شکل سابق برگرداند.	
- اقدامات ایران علیه نظم حاکم بین‌المللی	- جمهوری اسلامی ایران در صدد تعقیب و پیاده‌سازی یک نظم جدید در نظام بین‌الملل است.	
- رویکرد و اقدامات ضد هژمونیک نظام سلطه توسط ایران	- ایجاد بلوک یا بلوک‌های تاریخی ضد هژمون توسط جمهوری اسلامی ایران	A7
- ضعف دیپلماسی	- دیپلماسی ضعیف، محافظه‌کار - یکی از علل عدم موفقیت‌ها، وضعیت وزارت امور خارجه برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی است.	A8
- رویکرد بدبینانه تصمیم‌گیران سیاست خارجی	- رویکرد بدبینانه تصمیم‌گیران و مجریان	
- تسلط منطق هژمونیک غرب در عرصه تحولات نظام بین‌الملل	- عدم تطابق دیدگاه‌ها نسبت به منطق کنش در عرصه بین‌المللی موجب بروز چالش شده است.	A9
- اقدامات خصمانه غرب علیه ایران	- تلاش غرب برای جلوگیری از قدرتمند شدن ایران	A10

<p>- تفاوت‌های آرمانی و تلاش ایران برای برهم‌زدن ساختار ظالمانه و ناعادلانه نظم بین‌المللی موجود</p>	<p>- ایران با وفاداری به ارزش‌ها و اصول انقلاب اسلامی همچنان به دنبال برهم‌زدن ساختارهای ظالمانه ناعادلانه نظام بین‌الملل و ارائه بدیل مورد نظر خود است.</p>	A11
<p>- تنش اسرائیل</p>	<p>- آمریکا در پی فشارهای بیرونی به ویژه اسرائیل درصدد تغییر رفتار سیاسی ایران در منطقه است.</p>	
<p>- اقدامات خصمانه کشورهای غربی علیه ایران و نقش چالش‌های تاریخی ایران و آمریکا</p>	<p>- آمریکا برای جبران تحقیر ملی و بین‌المللی ناشی از اشغال سفارت خود در تهران، از هیچ تلاشی برای تغییر بنیادین رفتار ایران فروگذاری نمی‌کند.</p>	
<p>- تفاوت ارزشیوآرمانی</p>	<p>- ایران وارد جرگه ارزش‌ها و معیارهای دموکراسی غربی و بازار آزاد جهانی نخواهد شد بلکه نظام جمهوری اسلامی بر ایدئولوژی اسلامی خود تأکید خواهد کرد.</p>	
<p>- تلاش ایران برای تقویت قدرت منطقه‌ای خود</p>	<p>- جمهوری اسلامی درصدد آن است تا خود را یک قدرت منطقه‌ای فعال و مؤثر و حتی به صورت قدرت هژمون در منطقه خاورمیانه ارتقا بخشد.</p>	
<p>- تسلط گفتمان‌نماز به هژمونی آمریکا توسط ایران</p>	<p>- تقابل انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی با نظام بین‌الملل به ویژه قدرت برتر آن یعنی آمریکا یک سیاست اصولی و پایدار است.</p>	A12
<p>- تفاوت گفتمانی اسلام سیاسی مکتب رقیب</p>	<p>- تفاوت گفتمانی اسلام سیاسی در ایران با دو گفتمان هژمون در عرصه بین‌الملل یعنی کمونیسم و لیبرالیسم منشاء چالش می‌باشد.</p>	
<p>- تباین گفتمان قدرت سلطه‌محور با گفتمان سلطه‌ستیز</p>	<p>تعارض در مبانی قدرت میان دو اردوگاه مستکبران (قدرت سخت به عنوان قدرت اصلی و قدرت نرم در خدمت قدرت سخت) و سلطه ستیزان (قدرت نرم به عنوان قدرت اصلی و قدرت سخت مکمل و در خدمت قدرت نرم)</p>	B1
<p>- اختلاف در مبانی فکری</p>	<p>تفاوت در مبانی فکری و اندیشه‌ای (تقابل ماتریالیسم، سکولاریسم، لیبرالیسم و ناسیونالیسم با دین‌گرایی، اسلام‌گرایی، الهیات‌رهای بخش، و مردم‌سالاری مبتنی بر معنویت، اخلاق و عدالت)</p>	
<p>- تعارض در اهداف</p>	<p>تعارض در اهداف (اردوگاه سلطه‌گران به دنبال حفظ، تداوم و گسترش سلطه و استثمار جوامع هستند در حالی که اردوگاه سلطه ستیزان به دنبال تقابل و رهایی از هر نوع سلطه هستند).</p>	
<p>- تفاوت در نظام ارزشی ایران و نظام بین‌الملل</p>	<p>- تفاوت در ارزش‌ها، فرایندها، ابزارها، راهبردها و سبک‌های سیاست خارجی ایران و قدرت‌های هژمون نظام بین‌الملل</p>	B2
<p>- استقلال‌طلبی در عرصه سیاست خارجی</p>	<p>- ایران به دنبال آزادی عمل یا بهینه‌سازی آزادی کنش خود در نظام بین‌الملل است.</p>	
<p>- سیاست خارجی متعارض و چرخش میان عمل‌گرایی و آرمان‌گرایی دینی</p>	<p>- وجود سمت‌گیری‌های متعارض در سیاست خارجی ایران؛ گرایش که سیاست خارجی ایران را تصویر آینه‌ای سیاست داخلی آن می‌داند و گرایش دیگر که به سیاست خارجی ایران عمدتاً از دیدگاه ژئوپلیتیک می‌نگرد.</p>	

جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل: ... (یحیی فوزی و محمد محمودی کیا) ۱۵۳

- تلقی از ایران به عنوان مادر همه نیروهای اسلامی بنیادگرا	- تصویرسازی تهدیدمحور از ایران	
- نقش پررنگ ایدئولوژی در تعیین راهبردهای سیاست خارجی مواجهه‌جویانه	- سهم ایدئولوژی در سیاست خارجی	
- نقش و تأثیر محدودیت‌های ساختاری نظام بین‌الملل جدید بر رفتار سیاست خارجی ایران	- چالش‌های ساختاری	B3
- تقابل هنجاری با ارزش‌های نظام بین‌الملل مسلط	- وجود تعارض در نظام ارزشی و هنجاری	
- سهم بالای ایدئولوژی بر نحوه کنش سیاست خارجی ایران به عنوان ویژگی‌های بنیادین کارگزار	- ایدئولوژیک بودن کنش سیاست خارجی	
- تأثیر سطح ساختار منطقه‌ای بر رفتار سیاست خارجی ایران	- مؤلفه‌های سطح ساختار منطقه‌ای	
- تأثیر جهانی شدن بر سمت‌گیری‌های سیاست خارجی ایران	- تأثیر جهانی شدن	
- تأثیر نیازها و موقعیت‌های داخلی و مسائل و مشکلات اقتصادی کشور در جهت‌گیری‌های سیاست خارجی	- محدودیت‌های موجود در نظام داخلی برای عمل	
- نقش ساختار سیاسی و ساختار اقتصادی ایران در عدم شناخت درست‌مزومات ساختاری نظام بین‌الملل، تعیین استراتژی‌ها و تاکتیک‌های مناسب سیاست خارجی و تأمین منافع ملی	- عدم شناخت مناسب از نظام بین‌الملل	
- دگرگونی در ساختار دو قطبی نظام بین‌الملل، عامل تهاجمی شدن سیاست خارجی آمریکا علیه ایران بوده است.	- تغییر در وضعیت ساختار نظام بین‌الملل	T2

جدول ۳. مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر

حوزه مضامین	مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده
گفتمانی	تفاوت‌های فکری، گفتمانی و آرمانی	- تفاوت ارزش‌های انقلاب اسلامی و نظام بین‌الملل - تفاوت در اهداف غایی - تفاوت در نظام باورها و ارزش‌ها - تفاوت‌های آرمانی و تلاش ایران برای برهم‌زدن ساختار ظالمانه و ناعادلانه نظم بین‌المللی موجود - تفاوت گفتمانی اسلام سیاسیبا مکاتب رقیب - تبیین گفتمان قدرت سلطه محور با گفتمان سلطه‌ستیز - اختلاف در مبانی فکری - تعارض در اهداف - وجود تعارض در نظام ارزشی و هنجاری - تفاوت در نظام ارزشی ایران و نظام بین‌الملل
	ایدئولوژی جمهوری اسلامی	- ایدئولوژیک بودن کنش سیاست خارجی - سیاست خارجی متعارض و چرخش میان عمل‌گرایی و آرمان‌گرایی دینی - سهم ایدئولوژی در سیاست خارجی - تسلط گفتمان مبارزه با هژمونی آمریکا توسط ایران - رویکرد و اقدامات ضد هژمونیک نظام سلطه توسط ایران - اقدامات ایران علیه نظم حاکم بین‌المللی - تلاش ایران برای تغییر در ارزش‌های نظام بین‌الملل - حمایت ایران از جنبش‌های اسلامی
اقدامات	اقدامات خصمانه غرب علیه ایران	- برخورد دوگانه غرب با ایران - تلاش غرب برای جلوگیری از ظهور قدرت‌های هژمون مستقل در منطقه - تسلط منطق هژمونیک غرب در عرصه تحولات نظام بین‌الملل - اقدامات خصمانه کشورهای غربی علیه ایران - تهدید پنداری غرب از ایران
	اقدامات ایران	- تلاش ایران برای تقویت قدرت منطقه‌ای خود - استقلال‌طلبی در عرصه سیاست خارجی
	اسرائیل	- نقش اسرائیل
مدیریت چالش	فهم و رویکرد غیرواقع‌بینانه در ایران	- تأکید بر فهم غیرواقع‌بینانه از روابط قدرت در نظام بین‌الملل - عدم شناخت مناسب از نظام بین‌الملل - رویکرد بدبینانه تصمیم‌گیران سیاست خارجی
	ضعف دیپلماسی	- عدم انسجام سیاست‌گذاری در ایران - ضعف دستگاه دیپلماسی کشور

۵. نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مضامین استخراج شده در پژوهش‌های مذکور در بین محققان ایرانی حوزه روابط بین‌الملل و علوم سیاسی در خصوص علل چالش‌ها بین ایران و نظام بین‌الملل را می‌توان در سه فرا مقوله طبقه‌بندی کرد که عبارت است از: گفتمان‌ها، اقدامات و مدیریت چالش‌ها که مصادیق آن‌ها در شبکه مضمونی (تماتیک) ذیل نشان داده شده است.

و در یک نگاه دیگر می‌توان گفت که این فرا مقوله‌های سه‌گانه در واقع سطوح مختلف ولایه‌های مختلف علی پدیده محسوب می‌شوند که در خصوص اولویت‌بندی این سه سطح از چالش نکات ذیل قابل ذکر است:

۱. نقش گفتمان‌ها در چالش‌ها

اولین سطح ولایه علی چالش، علل گفتمانی است که محققان به آن اشاره کرده‌اند هر چند تلقی‌های مختلفی از نقش این عامل در پژوهش‌های مذکور وجود دارد. برخی محققان در این ارتباط از یکسو به تفاوت‌ها و تضادهای مبانی فکری اندیشه اسلام و غرب و یا تفاوت‌های اندیشه اسلام و لیبرال دموکراسی و از سوی دیگر به داعیه جهان‌شمولی هر

دو ایدئولوژی که در قالب تر حاکمیت جهانی اسلام و همچنین ادعای پایان تاریخ و غلبه نظام لیبرال دموکراسی غربی بر جهان مطرح شده است، اشاره دارند که هر چند این مباحث از اهمیت برخوردار است اما نقدهای زیر نیز بر آن وارد است اولاً بسیاری از کشورها و جوامع اسلامی علی‌رغم اعتقاد به بنیان‌های اسلام، روابط کمتر چالش‌زا با نظام بین‌الملل دارند. علاوه بر اینکه قرائت‌های مختلفی از اسلام سیاسی و همچنین لیبرال دموکراسی بعنوان ایدئولوژی حاکم بر نظام بین‌الملل و نوع ارتباط آنها با یکدیگر وجود دارد و در بین آنها خوانش متفکران انقلاب اسلامی ایران نسبت به خوانش‌های دیگر از اسلام سیاسی (همچون قرائت سلفی‌ها) از قرابت بیشتری با لیبرال دموکراسی برخوردار است و این در حالی است که چالش‌های بین‌المللی ایران نسبت به چالش‌های دیگر کشورهای اسلامی با نظام بین‌الملل تداوم و عمق بیشتری دارد و این مسئله نشان می‌دهد که نمی‌توان بصورت کلان و تنها بدلیل تفاوت‌های بنیادین اندیشه اسلام و غرب و یا تفاوت‌های تمدنی چرایی تداوم این چالش‌ها را تحلیل کرد. بلکه باید گفت که وجود دو خوانش از اندیشه اسلام و غرب یعنی گفتمان خود استننا پنداری آمریکایی و گفتمان اسلام سیاسی در دنیای معاصر و رقابت و مواجهه آنها با یکدیگر این چالش را موجب شده است.

استثنایی‌گرایی (Exceptionalism) به معنای قائل بودن به ظرفیت‌های ممتاز و برتر در یک فرد، ملت یا یک قلمروی جغرافیایی در مقایسه با دیگران اشاره دارد و به برتری ایده اثر تمدنی، نظام سیاسی و یا مدل مدیریتی و شهرسازی مربوط می‌باشد (Madsen, 1998).

آمریکانگرای استنناگرایانه، آمریکا را به‌عنوان تمدن برتر و نظام سیاسی متمایز و بهتر معرفی می‌کند و مبتنی بر این نوع نگاه از تاریخ تمدن بشر و پیشرفت‌های اجتماعی، علمی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و تصویرسازی و روایت‌سازی می‌کند. (MCEvoy: 2001).

استنناگرایی آمریکا کاملاً قدرت‌گراست و هم‌زمان تلاش می‌کند از ابعاد قدسی و حقوق بشری بر گسترش سلطه استنناگرایانه خود بهره‌گیرد؛ دولت آمریکا این باور را دارد که ایالات متحده از دو بعد در جهان جایگاهی استثنایی دارد؛ اولاً آنکه آمریکا به‌عنوان یک ابر قدرت که موقعیت آن تقریباً از هر جهت - اقتصاد و رفاه اجتماعی تا اخلاق و ارزش‌های انسانی - به شدت از کشورهای دیگر بهتر است؛ ثانیاً آمریکاییان دارای یک مأموریت خود خواسته برای نجات جهان می‌باشند. (عاملی، ۲۰۰۲) ضمناً آمریکاییان، استننا بودن این کشور را تنها از نظر جایگاه (مثلاً به معنای بهتری قوی‌تر بودن) نمی‌بینند، بلکه آن را دارای حقوق استثنایی نیز معرفی می‌کنند؛ از جمله این حق که می‌تواند حوزه قدرت و نفوذ خود

را به هر طریقی افزایش دهد و این تفکر سلطه آمریکا را در خارج از مرزهایش توجیه کند و می‌گوید ما استثنایی هستیم، پس هر کاری که انجام می‌دهیم، اخلاقی است. (Madsen, :. 1998) این تعریف خودش را کامل می‌کند و اظهار می‌کند که تمام سیاره زمین متعلق به آمریکاست.

بر این اساس می‌توان گفت که جهان‌بینی و گفتمان حاکم بر سیاست خارجی آمریکا تحت تأثیر این اسطوره متضمن رگه‌هایی از انقلابی‌گری ظریف تاریخی است به این معنا که واقع‌گرایی آمریکا ذاتاً با آرمان‌گرایی و تلاش برای هژمونیک کردن آرمان آمریکایی در جهان در هم آمیخته است و مبتنی بر آن به دنبال گسترش سیطره بر جهان و خاورمیانه است و این واقعیت جوهره تلاش‌ها در مقابل ایران را تشکیل می‌دهد؛ که این امر بعد از جنگ‌های جهانی به شکل جدیدی در قالب نهادهای بین‌المللی و نظام بین‌المللی که بر پایه محوریت منافع قدرت‌های بزرگ سلطه‌گر قرار گرفت، بازتولید شد. و در نهایت با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در شکل نظام بین‌الملل تک قطبی با محوریت آمریکا تداوم یافت که تلاش می‌کرد قواعد بازی در عرصه جهانی را بر اساس قدرت هژمون دولت‌های غربی با رهبری آمریکا در جهان پی‌ریزی کند و با شکل‌گیری هر رقیب دیگری مقابله نماید. و در این راستا اقدامات گسترده‌ای را در جهان اسلام انجام دادند که این امر واکنش‌هایی را موجب شد که یکی از آنها شکل‌گیری و تقویت گفتمان اسلام سیاسی به‌عنوان یک گفتمان مقابله‌کننده با این سلطه‌طلبی‌ها بود که این گفتمان با احیا و بازتعریف مؤلفه‌های قرآنی همچون مقابله با ظلم، نفی سبیل، استکبار و استضعاف و... بر تلاش و ضرورت مبارزه با هرگونه سلطه‌طلبی، استعمار، امپریالیسم، و ... تأکید دارد و از نظر تئوریک، بنیادی برای اقدام علیه مواضع سلطه‌طلبانه کشورهای غربی در جهان اسلام می‌باشد. به بیان دیگر این استعاره آمریکایی با استعاره‌های ارزشی انقلاب ایران هم‌چون نفی استکبار و نفی طاغوت و ظلم‌ستیزی و نفی استیلا کفار بر مسلمین و... و هم‌چنین با شعارهای نه شرقی نه غربی و استقلال طلبی انقلاب در تقابل قرار گرفت و دو گفتمان سلطه‌طلبی و گفتمان مقاومت در مقابل سلطه روبروی هم قرار گرفتند و این امر یکی از بنیان‌های تداوم چالش موجود می‌باشد. که نشان می‌دهد این چالشها ظرفیت تداوم را دارا می‌باشند و تا زمانی که این دو گفتمان با حفظ ماهیت خود قوت در مقابل هم صف بندی کرده اند پایان کامل چالشها روشن نخواهد بود. ولذا نیازمند ارائه راهبردهای درازمدت در مواجهه با آن خواهیم بود

۲. نقش وقایع تاریخی و اقدام‌ها

سطح دوم علل چالشهای مستخرج از مضامین یافته‌های پژوهشی را می‌توان فرامقوله علل تاریخی و اقدامات انجام شده توسط طرفین دانست. که زمینه را برای تداوم و بازتولید مستمر این چالش مهیا کرده است و محققان از اقدامات اولیه کشورهای غربی و به‌خصوص آمریکا علیه انقلاب ایران و مقابله با آن و حمایت از صدام در زمان جنگ و تداوم تحریم‌های ایران و تلاش برای براندازی تا استراتژی فشارهای همه‌جانبه علیه ایران می‌توان یاد کرده‌اند. و تاکید دارند که ایران نیز برای حفظ امنیت و بقا خود به افزایش توان نظامی، امنیتی، تقویت اتحاد و ائتلاف با مسلمانان و مستضعفان، تقویت نفوذ در منطقه و دفاع از جبهه مقاومت و مقابله با اسرائیل پرداخته است که مجموعه این اقدامات متقابل که ریشه در گفتمان برتری‌جویانه غربی از یکسو و گفتمان مقابله با این سلطه از سوی ایران دارد، در راستای ص‌ف‌بندی گفتمانی فضای چالشی را تقویت کرده است. با توجه به این‌که این اقدامات متاثر از چالش گفتمانی و وابسته به آن می‌باشد می‌توان پیش‌بینی کرد که این‌گونه اقدامات در آینده نیز تداوم خواهد یافت هرچند با مدیریت این چالش‌ها می‌توان دامنه و آسیب‌های آن را کاهش داد.

۳. ضعف‌ها و قوت‌ها در مدیریت چالش

در کنار این گفتمان‌ها و اقدامات، محققان به مسائلی اشاره دارند که می‌توان آنها را مولفه‌های مدیریت چالش نامید؛ که در ارتباط با رفتار و طرز مدیریت کارگزاران می‌باشد. که در واقع سطح سوم علل تداوم این چالش‌ها محسوب می‌شود و در این ارتباط محققان از یکسو به ضعف و یا موانع دیپلماسی اشاره دارند که هم از سوی ایران و هم از سوی کشورهای قدرتمند نظام بین‌الملل به خصوص آمریکا مشهود است به طوری که بدعهدی در مذاکره با آمریکایی‌ها در موضوع برجام این دیپلماسی را بیشتر تضعیف کرد؛ هم‌چنین ذهنیت و تصور کارگزاران و طرفین از یکدیگر، و نقش گروه‌های ذی‌نفوذ همچون لابی‌های طرفدار اسرائیل در غرب و لابی‌های مخالف بهبود روابط با غرب در ایران و برخی ناهماهنگی‌ها بین سیاست داخلی و خارجی و اقدامات برخی جریان‌ها به منظور ارائه تصویری غیرواقعی از منافع طرفین از بهبود روابط می‌توان اشاره کرد که در مجموع این عوامل فضای چالش بین ایران بین‌الملل را تقویت کرد و با مواضع مختلف مواجه ساخته‌اند.

که در این عرصه با شناخت دقیق‌تر از نظام بین‌الملل و تحول آن و همچنین احیای دیپلماسی و تقویت اجماع داخلی و همچنین ارائه راهکارهای لازم برای مقابله با موانع تأثیرگذاری بر این چالش‌ها می‌توان بخشی از این چالش‌ها را مدیریت کرد و تهدیدات آن را کاهش داد و در کوتاه مدت و میان مدت از بحرانی شدن بیشتر این مواجهه جلوگیری کرد. عبارت دیگر امکان رسیدن به کاهش و یا مدیریت منازعه در لایه‌های روین در کوتاه مدت و میان مدت بر اساس الگوهای مدیریت چالش وجود دارد، اما کاهش و حل منازعه در لایه‌های زیرین به آسانی ممکن نیست و نیازمند اقداماتی بلندمدت برای تغییر در جهان‌بینی و اسطوره‌های آمریکایی و تغییر در نوع نگرش آمریکا به جهان و ایران خواهد بود.

بر این اساس، مبتنی بر این یافته‌ها، در مورد راهبردهای برای مواجهه با آینده این چالش می‌توان گفت که هر چند امکان مدیریت این چالش در سطوح روئین و با الگوهای مدیریت چالش در راستای کاهش تهدیدات و افزایش فرصت‌ها و استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کارگزاری وجود دارد. اما بدلیل ظرفیت چالش‌گفتمانی چالش قدرت‌های حاکم بر نظام بین‌الملل و بالتبع آن چالش در برخی حوزه‌ها با سازمانها و نهادهای بین‌المللی با ایران با فراز و نشیب تداوم خواهد یافت و لذا بعنوان راهبرد‌هایی در مواجهه با این چالش باید از یکسو در کوتاه مدت و میان مدت از طریق کارگزاران به مدیریت چالش با هدف جلوگیری از تشدید تنش و مقابله با تهدیدها و خلق چالش‌های جدید و همچنین ارتقا قدرت و بازدارندگی پرداخت و در بلند مدت از تغییر گفتمان مسلط بر نظام جهانی و هرگونه تغییر در مناسبات موجود قدرت در جهان استقبال کرد.

کتاب‌نامه

مقالات:

افتخاری، اصغر؛ دهشیری، محمد رضا؛ مجیدی، محمد رضا (۱۳۸۱). «انقلاب اسلامی و نظام بین‌الملل». اندیشه انقلاب اسلامی، شماره ۴.

امین، سیدحسین (۱۳۷۸). «نظام بین‌الملل و جمهوری اسلامی ایران». نامه پژوهش، شماره ۱۲ و ۱۳.
ترکاشوند، جلال؛ مرادی، بهرام (۱۳۹۰). «ساختار نظام بین‌الملل و چگونگی برخورد با قدرت هسته‌ای ایران و رژیم صهیونیستی». مدیریت نظامی، سال یازدهم، شماره ۴۱.

- حسینی، سیدمهدی (۱۳۸۵). «سیاست خارجی ایران و نظام بین‌الملل کنونی». اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۲۲۳ و ۲۲۴.
- خرمشاد، محمدباقر (۱۳۹۷). «انقلاب اسلامی ایران و بازتاب آن بر نظام بین‌الملل». اندیشه سیاسی در اسلام، شماره ۱۵.
- دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال؛ اسماعیلی مازگر، علیرضا (۱۳۹۵). «انقلاب اسلامی و صورت‌بندی گفتمان‌های قدرت در نظام بین‌الملل». مطالعات انقلاب اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۴۶.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۳). «ایران و نظام بین‌الملل». فرهنگ توسعه، شماره ۱۳ و ۱۴.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۹). «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.
- عاملی، سعید رضا، (۱۳۸۵) استثناء‌گرایی آمریکایی، اروپا مرکزی و دیگری‌سازی مسلمانان، تهران نشر امیرکبیر
- عابدی جعفری، حسن و دیگران، (۱۳۹۰) تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، نشریه اندیشه مدیریت راهبردی سال پنجم پاییز و زمستان شماره ۲ (پیاپی ۱۰)
- فتاحی‌زاده، ابودر؛ امینی، اشرف؛ تقوی‌نژاد، سید مجتبی (۱۳۸۹). «انقلاب اسلامی ایران و نظام اقتصاد سیاسی بین‌الملل جدید». تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، سال دوم، شماره ۵.
- قاسمی، فرهاد (۱۳۸۸). «نظام نوین بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران». مطالعات خاورمیانه، شماره ۵۴ و ۵۵.
- کریمی، غلامرضا (۱۳۹۷). «انقلاب اسلامی و تحولات نظام بین‌الملل: از نظریه تا عمل». اندیشه سیاسی در اسلام، شماره ۱۵.
- ملکوتیان، مصطفی (۱۳۸۹). «انقلاب اسلامی، نظام بین‌الملل و آینده غرب». مطالعات انقلاب اسلامی، سال هفتم، شماره ۲۰.
- ملکی، عباس (۱۳۸۴). «انقلاب اسلامی و نظام بین‌الملل؛ موشکافی در طیف همسویی تا تعامل». مطالعات انقلاب اسلامی، دوره ۱، شماره ۱.
- یزدانی، عنایت‌الله؛ قاسمی، داریوش؛ شاه‌قلعه، صفی‌الله (۱۳۹۰). «انقلاب اسلامی ایران، نظام بین‌الملل و نظریه انتقادی». دانش سیاسی، سال هفتم، شماره ۱۴.
- کتاب:
- رمضانی، روح‌الله (۱۳۹۴). چارچوبی تحلیلی برای بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. تهران: نشر نی.

جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل: ... (یحیی فوزی و محمد محمودی کیا) ۱۶۱

ستوده، محمد (۱۳۸۶). تحولات نظام بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. تهران: مؤسسه علمی فرهنگی کمال ایمان.

محمودی، منوچهر (۱۳۹۰). آینده نظام بین‌الملل و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. تهران: وزارت امور خارجه.

پایان‌نامه رساله:

حسینی متین، مهدی (۱۳۸۷). ساختار نظام بین‌الملل و سیاست خارجی آمریکا نسبت به جمهوری اسلامی ایران پس از جنگ سرد. رساله دکتری دانشگاه تهران.

موسوی، احمد (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر نوع تعامل و تقابل ایران با ساختار نظام بین‌الملل (بررسی دوره قاجار، پهلوی و جمهوری اسلامی). رساله دکتری تخصصی دانشگاه یاسوج.

Hartnett, S. J., (2013) "The Folly of fighting for Providence or the End of Empire End of Empire and Exeptionalism", *Cultural Studies*, 13 (3): 201 -214

Hooks, G., & Mc Quee, B., (2010). "American Exceptionalism Tension and the Underderdeveloped Welfare state", *American Sociological Review*, 75 (2): 185-204.

Inayatullah, S. (2004). *The Causal Layered Analysis (CLA) Reader: Theory and Case Studies of an Integrative and Transformative Methodology*. Tamkang University Press.

Madsen, D. L. (1998). *American Exceptionalism*, Edinburgh: Edinburgh University Press.

MCevoy, Levy, S., (2001). *American Exceptionalism and US Foreign Policy –Public Diplomacy at the End of the Cold War*, New York: Palgrave.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی